

Marga Klompé, de eerste vrouwelijke minister

'Jongens, ik ben Marga', zo introduceerde minister van Maatschappelijk Werk Klompé zich in oktober 1956 bij haar collega's van het kabinet-Drees IV. Tot dan toe hadden de excellenties elkaar bij de achternaam aangesproken. De entree van de eerste vrouwelijke minister had nog meer praktische gevolgen. Zo werden de poten van de vergadertafel in de Trêveszaal gepolijst opdat de minister haar nylonkousen er niet aan zou openhalen.

De ambitieuze Arnhemse middenstandsdochter Marga Klompé studeerde scheikunde in Utrecht, werkte als lerares op het Nijmeegse meisjesgymnasium Mater Dei en was in de oorlog actief in de Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers en het verzet. In 1945 sloot ze zich aan bij de KVP, waar ze zich thuis voelde op de linkervleugel. Hoewel ze al sinds 1917 verkiesbaar waren, waren er vóór 1940 slechts twee vrouwelijke katholieke Kamerleden geweest. De CHU had overigens al in 1922 met Frida Katz haar eerste vrouwelijke Kamerlid; pas in 1963 volgde de ARP met Jacqueline Rutgers.

Klompés benoeming tot minister was de kroon op de emancipatie

In 1946 richtte Klompé met anderen het Katholiek Vrouwendispuut op, een pressiegroep om het aandeel van katholieke vrouwen in het openbare en politieke leven te vergroten. De KVD-lobby bleek succesvol: in 1946 werd Netty de Vink beëdigd als Kamerlid, in 1948 volgden Klompé en Agnes Nolte. Wally van Lanschot trad toe tot het partijbestuur en in 1953 werd KVD-lid Anna de Waal de eerste vrouwelijke staatssecretaris, op Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Die

laatste zou later de KVP verlaten vanwege het Nieuw Guinea-standpunt. Klompés benoeming tot minister was de kroon op het emancipatorische werk; zij bleef een trouwe KVP'ster.

Hierna nam het aantal vrouwelijke politici gestaag toe, ook bij andere partijen, hetgeen de opmaat was voor wat veel later, in 1981, zou leiden tot een regelmatig overleg tussen vrouwelijke Kamerleden, het Kamerbreed Vrouwenoverleg. Lange tijd waren allen ongehuwd – getrouwde vrouwen hoorden in hun gezin, vond ook Klompé, die om die reden enkele vrouwen een politieke loopbaan afraadde. De ironie wil dat zij, naarmate zij succesvoller werd als politica, steeds meer afstand nam van de (katholieke) vrouwenbeweging. Zij wilde als voltijds politica niet meer vereenzelvigd worden met het thema van de vrouwenstrijd, zeker niet toen die in feministische wateren belandde.

Klompé profileerde zich door haar brede oriëntatie: ook buitenlandse zaken hadden haar aandacht. Als afgevaardigde naar de VN-Assemblée en in functies binnen de Raad van Europa en de EGKS pleitte ze voor vergaande Europese eenwording – op christelijke grondslag, dat wel. De verbale kracht van 'miss Europe' was legenda-

risch; wie met haar in gesprek raakte, liep het gevaar overtuigd te worden, zo heette het.

Haar aandacht voor de sociaal zwakkeren was oprecht. De ontelbare spreekbeurten in alle uithoeken van het land en de talloze bezoeken aan bejaardenhuizen, woonwagenkampen en andere instellingen getuigden daarvan. De cynische bijnaam 'Onze Lieve Vrouwe van Eeuwigdurende Bijstand', die haar na de aanvaarding van de Algemene Bijstandswet in 1963 te beurt viel, deed geen recht aan de bedoelingen van Klompé. Bijstand behoorde bij een menswaardig bestaan en moest royaal genoeg zijn om ook extra's, zoals een bloemetje op tafel, te kunnen betalen. Tijdens haar tweede periode als minister (inmiddels van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk), van 1966 tot 1971, onderscheidde ze zich door een progressieve subsidiekoers. Voor een confessionele politica in een behoudend kabinet in de roerige tweede helft van de jaren zestig was dat opmerkelijk. Kort voor haar dood zei ze herinnerd te willen worden als iemand die in moeilijke en chaotische tijden bemoediging heeft gegeven.

Marjet Derks

Literatuur

Aerts, M. (1994). *De politiek van de katholieke vrouwenemancipatie. Van Marga Klompé tot Jacqueline Hillen*. Amsterdam: SUA.

Jungschleger, I. & Bierlaagh, C. (1990). *Marga Klompé. Een gedreven politica haar tijd vooruit*. Utrecht: Veen uitgevers.

Mostert, G. (2011). *Marga Klompé 1912-1986. Een biografie*. Amsterdam: Boom.